

Folketinget

Christiansborg
1240 København K

D. 30. maj 2007

Til: Medlemmerne af det retspolitiske udvalg.

Foreningen Balance i frihed præsenteret af Dorte Dam, en pårørende og formand Sanne. C. H. Graffe, ønsker hermed at ansøge om foretræde for det retspolitiske udvalg.

Som en forening for pårørende til indsatte, modtager vi jævnligt henvendelser fra pårørende, der er bekymret over de forhold deres kære ofte må leve med bag murene. Vel og mærke forhold, der ikke har været lagt op til i de domme man har modtaget.

Lad det være sagt med det samme. Et hvert samfund har ret til at beskytte sig og sine borgere mod overgreb og straffe dem, som forbrydere sig mod landets love. Det står ikke til diskussion. Desværre bliver vi jævnligt bekendtgjort med forhold, der opleves som en tillægsstraf, udover den enkeltes dom. Det er ofte ikke dommen i sig selv, der medvirker til at skabe vrede og bitre fanger, men derimod de ekstra straffe indsatte oplever i forbindelse med afsoningen.

Mange pårørende er ofte nervøse for at klage, fordi de frygter at klagen kan udløse repressalier over for den indsatte.

Det er vigtigt at understrege at mange ansatte (herunder fængselsfunktionærer) er både venlige, sympatiske, kompetente og yderst professionelle. Hvis blot det forholdt sig sådan for alle ansatte, ville denne henvendelse ikke være en nødvendighed.

Aktivering:

Indsatte har ret til at blive aktiveret. Det kan være motion, sport, undervisning eller arbejde. Det er beskæftigelser de indsatte ser frem til, fordi det bryder dagligdagens monotoni.

Derfor er det beklageligt at mange indsatte ofte oplever aflysninger af beskæftigelse, selvom Direktoratet for Kriminalforsorgen (DFK) har erkendt at aktiviteter af denne art hjælper indsatte til at holde hovedet oven vande og skaber et godt afsoningsmiljø til fordel for alle, der har deres gang bag murene.

Ofte får den indsatte først besked om aflysningen, når han eller hun spørger, hvornår denne bliver kaldt til aktiviteten, selvom personalet har vidst besked i god tid. Man undskylder jævnligt disse aflysninger med manglende personaleresurser i kraft af andre igangværende aktiviteter. En begrundelse der står svag, når man tænker på, at de indsatte som beskæftiges et sted, aflaster det personale på den afdeling de kom fra.

Vi har eksempler på afdelinger, hvor der er fuldt personaledekning, på tidspunkter hvor der ingen indsatte er i afdelingen.

Der er eksempler på funktionærer, som når de har løst deres primære opgaver, blot skal stå "standby" og ikke foretage sig noget, med mindre der opstår en konflikt. Vel og mærke konflikter der ofte ikke ville opstå, hvis man havde beskæftiget den/de indsatte.

Der er eksempler på aktiviteter der er blevet aflyst på grund af manglende personaledekning, samtidigt med at man kan høre højtråbende og grinende personale (åbenbart siddende i den nærmeste vagtstue), når ens indsatte ringer hjem.

Ydermere er gårdture også blevet afkortet grundet sikkerhedsmæssige forhold. Dette har en indflydelse for de/den indsatte ve og vel samt deres psykiske velbefindende eller mangel på samme.

Hvis indsatte arbejder, tjener de omkring 7 kr. i timen, uanset hvor meget (eller lidt) de laver. De fremstiller alt fra møbler til Staten, tekstilprodukter for andre eller løser helt tredje opgaver. Tidligere havde man en akkord ordning, der belønnede de indsatte, der gjorde en ekstra indsats, med op til 5 kr. mere i timen. Denne ordning har mange (hvis ikke alle institutioner) afskaffet for dem, der valgte at præstere mere! Og dermed incitamentet til en ekstra indsats.

Indkøb og selvforplejning i lukkede fængsler:

Ca. 90 % af alle indsatte er selvforplejende. Det vil sige at de selv betaler, indkøber og tilbereder deres mad. I mange institutioner drives fængslets butik af en privat købmand (der ofte tilhører en kæde). Med undtagelse af evt. lønudgifter, betaler købmanden typisk ikke husleje, el, varme eller andre af de udgifter han/hun måtte betale for at drive sin butik udenfor.

På trods af dette er priserne ofte i et niveau (eller højere) end udenfor murene! De tilbud købmanden måtte køre med i sin normale butik, tilbydes kun sjældent til de indsatte. 60 kr. for et ½ kilo hakket oksekød (ikke den fedtfattige) eller 11 kr. for en liter mælk er ikke ukendte. Med en løn på 400 kr. om ugen er der ikke meget at gøre godt med og derfor er indsatte ofte afhængig af hjælp fra deres pårørende, der på denne måde får belastet deres egen økonomi yderligere.

Der er flere eksempler på at købmænd har forsøgt at sælge gamle og dårlige varer, som de sikkert ikke kunne være bekendt at sælge i deres normale butik.

Priserne står hverken i forhold til indsatte lønninger eller de driftsudgifter købmændene har! Indsatte har, i modsætning til os andre, intet valg, hvis de ønsker at få noget at spise, få vasket hår, børstet tænder m.m.!

Købmanden har som udgangspunkt kun åben på visse dage og tidspunkter. Falder åbningstiden sammen med besøget fra familien, skal den indsatte tage stilling til om behovet for at se sine børn, kæreste/ægtefælle eller forældre vejer tungere end behovet for indkøb, indtil næste gang der er åbent! Det er enten eller!

I andre institutioner har man i stedet for en købmand ansat personale som varetager indkøbene for de indsatte, og andre steder er det fængselsfunktionærer der frivilligt har påtaget sig opgaven. I disse tilfælde er der ofte stor tilfredshed blandt de indsatte, idet "indkøberne" sætter en stor ære i at finde de bedste varer til den bedste pris.

Varetægtsfængsel:

Sidder man i varetægt er "privilegierne" yderst begrænset i forhold til indsatte, der har modtaget deres dom. Mulighederne for at ringe hjem eller modtage besøg er endnu mere begrænset end for dømte afsonere. Det er ikke unormalt at sidde i varetægt i et år eller mere, selvom sagen ofte er opklaret og den indsatte ikke (længere) kan opfattes som en risiko for efterforskningen.

En dom og et fast afsoningssted:

Her får man øgede mulighed for besøg og man får tilladelse til at ringe hjem i det omfang man har råd. Man har tilladelse til at ringe til 4 faste (godkendte) telefonnumre. Selvom Direktoratet for Kriminalforsorgen og institutionerne er overgået til den billige IP-telefoni, er denne teknologi ikke tilgængelig for indsatte. De må stadig købe telekort og benytte den ældre og dyrere "kobbertråds" løsning (opkaldsafgift på ca. 2 kr. og ca. 80-90 øre i minuttet). Hvad prisforskellen er i forhold til IP-telefoni vides ikke, men den er sandsynligvis ikke uvæsentligt!

Indsatte er heller ikke en homogen gruppe:

Det er nærliggende at tro at indsatte blot er asociale mennesker, der ikke ved, hvordan man opfører sig. Virkeligheden er ofte en anden. Der er tit tale om meget intelligente og velfungerende mennesker, der levede gode og produktive liv, inden "skæbnen" spillede dem et puds!

Desværre er det et andet billede samfundet jævnligt serverer om de indsatte.

Tag blot urmageren, der for nogle måneder siden forsvarede sin butik mod røveri, og sad i varetægt længe efter at sagen (ifølge vidner m.m.) måtte siges at have været opklaret! Fængslerne er fyldt med lignende skæbner! Det er langt fra alle, der sidder inde, der er "erhvervs-kriminelle!"

En del pårørende har tilkendegivet sympati for urmagerens handlinger og afsky for en af røverens forsøg på sagsanlæg for at opnå erstatning for de skader han pådrog sig. Selvom vi ikke kan acceptere og støtte selvtægt, viser det dog at pårørende også er normale mennesker, der blot er havnet i en usædvanlig situation. Vores positive holdninger til lov og ret, rigtigt og forkert har ikke ændret sig, selvom vi har nogen vi holder af bag tremmer!

Konflikter indenfor:

Andre eksempler som pårørende og indsatte nævner kan ofte være mere alvorlige end de allerede nævnte. Det er situationer, som i høj grad gør pårørende utrygge i forhold til deres kæres ve og vel!

Konflikter kan sikkert ikke undgås i så afgrænset område som et fængsel eller arresthus udgør. Det er dog langt fra alle konflikter, som indsatte er ophavsmænd for.

Desværre oplever indsatte tit at deres grænser overskrides og dermed fremprovokeres jævnligt en reaktion, som de indsatte kun kan tabe. Det kan ikke bekræftes, men det forlyder at der ofte er tale om en bevidst provokation med det ene formål at finde en indsats grænser.

Ulig os, kan indsatte ikke blot vende ryggen til og gå væk., for hvor skal de gå hen?

I en række artikler har Jyllands-Posten på det seneste, beskrevet forholdene mellem indsatte og såkaldte "negative stærke fængselsfunktionærer!" Artikler der er både saglige og i overensstemmelse med de forhold pårørende har beskrevet overfor os.

Fri eller indsat, har vi alle vores grænser. Når disse overskrides reagerer vi på en eller anden måde. Som fri vil man kunne slippe af sted med at ytre visse bandeord, uden nogen konsekvens, da der oftest vil være tale om ord, der normalt indgår i det danske sprog.

Er jeg indsat, falder hammeren prompte! Humor, sarkasme, ironi og normal dansk sprogbrug medfører ofte sanktioner, når indsatte udtrykker sig.

Når indsatte svarer igen, bliver han/hun låst inde på sin "pind" (celle) eller får en bøde på mellem 50 – 200 kr. for forseelsen. Vel og mærke en forseelse de ikke nødvendigvis selv har fremprovokeret. Der gives lignende bøder for andre mere eller mindre banale foreteelser!

I betragtning af, at en indsat normalt ikke tjener mere end 7 kr. i timen, svarer det til at vi som "frie" skal betale en halv ugeløn for at række tunge af en parkeringsvagt!

Indsatte skal afgive en urinprøve. Ifølge DFK skal den indsatte informeres om behovet for en prøve, når cellen låses op om morgenen. Er der så blot tale om en forglemmelse, når funktionærer gentagne gange først gør opmærksom på prøven, efter at den indsatte har "besørget?" Indsatte, der – herefter – ikke kan afgive en urinprøve risikerer en bøde (50 – 200 kr.) eller isolationsfængsel (den værst tænkelige afstraffelses metode)!!

En positiv prøve sendes til nærmere kontrol på et laboratorium. Det skyldes bl.a. det forhold at mange prøver er fejlbehæftede og giver positive udslag på noget så banalt som birkes (franskrød) el. lignende uskyldige produkter. Straffen modtager den indsatte dog med det samme i form af inddragelse af udgang eller tilsvarende privileger. Selv om man er bekendt med fejl i disse prøver, lader man ikke tvivlen komme den indsatte til gode, indtil prøven kommer retur fra laboratoriet.

Når indsatte får inddraget udgang på dette grundlag skaber det naturligvis vrede og frustration, ikke mindst blandt familien udenfor, som havde glædet sig til samværet. At den indsatte senere får en erstatningsudgang, når prøven viser sig at være negativ, hjælper ikke i situationen, hvis udgangen var til et barns fødselsdag eller anden vigtigt familiebegivenhed.

Besøg:

Et besøg varer fra 1-4 timer. Hverken besøgsforhold eller den måde mulighederne forvaltes på er ens i alle institutioner. Nogle steder er mere "large" end andre, selvom reglerne burde være ens.

De steder, hvor indsatte og deres pårørende kun har 1-1½ time til rådighed opleves besøget, hvor man skal nå at tale og evt. spise sammen, og hvor der muligvis også skal være plads til kærlighedslivet, som en stressfaktor.

En del børn fravælger kontakten til deres kære indenfor i kortere eller længere perioder, alene på baggrund af de rammer og restriktioner besøgene ofte foregår under. De oplever besøg i fængslet eller arresthuset som traumatisk og ubehageligt.

Der er institutioner, der tilbyder gode besøgsmuligheder hele året rundt (også i weekenderne og højtiderne), med et minimum af personale, samtidigt med at andre (med en større bemanning) er meget restriktive (i weekenderne og i sær i højtiderne). De sidst nævnte tager ikke hensyn til at mange kun har weekenderne til rådighed til besøg, hvis ikke de skal sygemelde sig eller tage fri fra arbejde eller uddannelse.

Regler for besøg og hvad man må medbringe ændres jævnligt og desværre ofte uden forudgående varsel. Fængslerne har hver i sær udarbejdet interne regler for afvikling af besøg og det som pårørende må medbringe. Det kan være et problem at fremskaffe anden mad, hvis den man har med pludselig er "ulovlig" og man kun har 1½ times besøg. Ofte vil man ikke have anden mulighed end at tage ind til besøget uden mad, for forlader man fængslet for at købe nyt og ikke er tilbage til besøgsstart, risikerer man at blive afvist.

Manglende konduite eller misforståelse af opgaven?

Eks.1 Der er eksemplet på, at en femårig (5 årig) dreng beordres til at afklæde sig foran alle andre pårørende (der venter ved metaldetektoren), fordi han har givet udslag! I dag er han 11 år, men er aldrig kommet sig over denne oplevelse! Som i øvrigt ikke afslørede noget ulovligt!

Eks. 2 Der er eksemplet på "H" (en nydelig dame på 80 år), som kunne bruge sit buskort som legitimation, når hun besøgte sin søn, der sad i varetægtsfængsel. "H" boede langt fra fængslet og for en dame på 80, var det en anstrengende rejse.

Næste gang "H" kom på besøg, havde man lavet reglerne om. Nu kunne buskortet ikke bruges længere og hun blev nægtet adgang (Denne ændring havde man ikke informeret hende om, da hun bestilte besøg eller ved at ringe til hende inden besøget). "H" var knust og måtte rejse hjem med uforrettet sag!

Efterfølgende tillod man at "H" kunne benytte et pas (der var udløbet 25 år tidligere) som gyldig legitimation!

Eks. 3 Der er faren til en indsat i varetægt, der ikke kunne besøge sin søn i hverdagene, fordi han var langturschauffør og kun var hjemme i weekenderne, hvor fængslet ikke tillod besøg.

Eks. 4 Der er dét, vi har valgt at kalde for "gullasch-direktivet," der ikke tillader pårørende (i et bestemt fængsel) at medbringe sammenkogte retter (alt indhold skal være i separate beholdere), men ikke nægter adgang for pastasalat, tunsalat eller lign. (sammenblandende) retter!

Gullaschdirektivet forhindrer ikke indsmugling af hash eller lign., hvis det er det man ønsker at opnå! Det skaber blot større frustration og vrede!

Eks. 5 Det er afvisning af mad, fordi denne er indpakket i aluminiums folie (sølvpapir) og denne kan bruges til at riste tobak og hash i, samtidigt med at cigaretpakker (der indeholder samme folie) må indføres og cigaretpakker i øvrigt kan købes (lovlige) i fængslerne. Her tager man i øvrigt ikke hensyn til om den indsatte er narkodømt eller overhovedet ryger!

Eks. 6 Der er pårørende som ikke kan få udvidet besøg når han/hun ringer, men de næste kan (på samme tidspunkt)! Tilsyneladende blot fordi (enkelte) ansatte har set sig sure på den indsatte eller den pårørende og dennes "brokkeri!"

Eks. 7 Der er eksempler på, at pårørende (som aldrig har været i konflikt med loven) nægtes besøgstilladelse eller får den inddraget, fordi de har et navne sammenfald med nuværende eller tidligere indsatte, de i øvrigt ikke kender eller har mødt!

Eks. 8 Der er den manglende mulighed for at sende en musik CD (der indeholder det fulde cover) eller en bog, fordi man er nervøs for eventuelle "kodemeddelelser" i disse. Hvis man endeligt vil sende "kodede" beskeder til en indsat, ville det så ikke være nemmere at gøre det i de breve man frit kan sende og som udgangspunkt ikke åbnes. Hvilke forudsætninger har funktionærerne i øvrigt for at vurdere, hvad der måtte være kode eller ej!?

Eks. 9 Der er indsatte der oplever at modtage deres post åbnet, selvom reglerne klart siger at indsatte skal være tilstedeværende når fængslet ønsker at åbne privat post.

Der er mange lignende eksempler!

Nærhedsprincippet:

DFKs nærhedsprincip bygger på grundlaget om, at indsatte skal afsone i nærheden af hjemmet. Desværre har vi og andre pårørende den opfattelse, at der i højere grad er tale om en hensigtserklæring end reel virkelighed. Mange indsatte afsone langt fra hjemmet og endnu flere pårørende skal rejse tværs igennem landet for at besøge dem! Uden hensyntagen til disses fysiske, økonomiske eller tidsmæssige formåen!

At flytte indsatte langt væk benyttes oftest som en (ekstra) straf, der dog også straffer deres pårørende! Et besøg varer stadig fra 1-4 timer, uanset rejsen!

For lidt over et år siden bad en talsmand fra Statsfængslet i Nyborg om lov til at kontakte en journalist fra DR2, i forbindelse med et program om afsoning han havde set aftenen i forvejen! Få dage efter var han overflyttet til Kolding Arrest (selvom hans familie boede på Amager).

Grundlaget for overflytningen var, at indsatte og ansatte i Statsfængslet i Nyborg følte sig truet af hans tilstedeværelse (selvom den indsatte ikke er dømt for voldskriminalitet og i øvrigt siges at være meget fredeligt!)

Efter at være overflyttet til endnu en institution, blev han flyttet tilbage til Nyborg, to (2) måneder senere! Vi kan kun formode at alle dem, som tidligere følte sig truet, ikke længere var i fængslet!

Ytringsfrihed er en grundlovssikret ret, men – tilsyneladende - ikke for indsatte eller deres pårørende!

At man i et samfund som vores, fratager visse mennesker deres ytringsfrihed bør rejse en vis bekymring! I dette tilfælde er det indsatte, men hvornår rammer det de hjemløse, indvandrere, personer på overførelse eller dem med ingen eller ringe uddannelse?

Grundlæggende handler det om, at behandle andre, som man selv ønsker at blive behandlet! Hvis vi ønsker at indsatte skal indgå som positive, produktive og gode samfundsborgere (efter afsoning), må vi starte med at behandle dem som de mennesker, de også er, og langt bedre end dette indlæg beskriver!

Det hele hænger sammen! Jo bedre afsoningsmiljø, jo bedre arbejdsmiljø for de ansatte og omvendt! Til fordel for pårørende, alle andre og indsatte, da færre sikkert vil ønske at vende tilbage til kriminalitet!

Det er stadig foreningen ønske:

1. At der er en bisidder for de pårørende i en anholdelses situation.
2. At der udarbejdes informations og oplysnings materiale om det at være barn af en indsat. Et værktøj til bl.a. skoler, SFO'er og forældre.
3. At foreningen bliver taget med på råd i Direktoratet for Kriminalforsorgens (DFK) og dennes beslutnings processer, vedrørende indsatte og de pårørendes vilkår og være repræsenteret i DFK, som bruger repræsentant.
4. At der oprettes væresteder, hvor de pårørende kan mødes, hvor de kan henvende sig, når hverdagen bliver for rå. Værestederne skal placeres rundt om i landet.

5. At vi kan oprette en hotline/ kriselinie for pårørende, børn og tidligere indsatte, et netværk af nuværende, tidligere pårørende og tidligere indsatte.
6. At der er tilbud om psykolog hjælp til tidligere indsatte samt deres familier.

Vi ser frem til at fremtræde for udvalget.

De venligste hilsner

Dorte Dam og Sanne Cellina Helena Graffe.

Bilag:
Om Balance i frihed.